

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**D. D. Emanuelis Gonzalez Tellez, In Inclyta Salmanticensi
Academia Collegii Majoris Conchensis Alumni, &
antiquioris vespertinæ Sacrorum Canonum Cathedræ
propriarii Interpretis; in Pinciano Sanctæ ...**

Additis Notis uberioribus ab Historia, & Chorographia

Complectens Librum Qvintum

González Téllez, Emanuel

Francofurti Ad Moenum, 1690

Caput III. a Alexander III.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74544](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74544)

punitur, l. si adulterium 38. §. Imperator s. ff. ad leg. Jul. de adul.
 c. Abjurare.] Id est in exilium temporale missa est per septennium: de qua pœna egi in c. 1. de calumniator.

d Transcat.] Non ut monialis, sed ut detrusa in Monasterium penitentiae peragenda causa, juxta tradita in cap. 1. de regul.
 c. In Domino nubat.] Verba hæc exposui in c. 2. de secundis nupt.

CAPUT II.

Lucius III. a Parisensi Episcopo.

Intelleximus ex literis tuis, quod cum M. mulieratrix præsentium filiam parvam haberet, diabolico furore accensa tandem ipsam suggerente eo, qui de fidelium perditione lætatur, lethali vulnere jugulavit, propter quod Dominus terræ b maritum ejus, & ipsam compulit abjurare. Quia verò illam c habere filios intinasti, unde circa ejus exilium debeat dispensari: nos de discretione tua plenam fiduciam obtinentes, eam tuæ duximus prudentiæ remittendam, per A. f. mandantes, quatenus ita super hoc provideas, quod sui sceleris pœnam luat, & saluti ejus, & filiorum ipsius per tuam providentiam in Domino consulatur: & non obstante juramento prædicto, quod ab ipsa dictus Dominus proponitur extorsisse, eam sicut expedire videris, viro, & rebus suis restituas, ita quod filios suos liberè possit & pacificè gubernare.

NOTÆ.

1. a Parisensi.] Ita etiam legitur in prima collectione, sub hoc titulo cap. 2. & post Concilium Lateran. part. 50. cap. 25. De Parisensi Ecclesia egi in cap. final. de rescriptis.
 2. b Maritum.] Quia apud Catholicos exulem conjugem conjuxit sequi tenetur, ut probat D. Ni-

colaus Antonius de exilio lib. 2. cap. 3. num. 22.
 c Habere filios.] Liberorum enim ratione mitius agendum est cum delincente, l. unic. §. si plures, ff. de portion. qua liberis damnat. Faciunt textus in l. qui in Provincia, §. D. Marcus, ff. de ritu nupt. cap. quia circa, de consanguin. & affin. Illustrat Tiraque. De pœnis tempor. causa 26.

CAPUT III.

Alexander III.

De infantibus autem, qui mortui reperiuntur cum patre, & matre, & non apparet utrum à patre, vel à matre oppressus sit ipse, vel propria morte defunctus, non debent inde securi esse parentes, nec sine penitentia; sed tamen consideratio debet esse pietatis, ubi non voluntas, sed eventus mortis causa fuerit. Si autem eos non latet ipsos interfectores esse, scire debent se graviter deliquisse: quod b Ancyritano Concilio probatur. Quidam autem penitentiam trium annorum judicant esse debere, quorum unum peragant in c pane, & aqua.

NOTÆ.

1. a Alexander III.] Ita etiam legitur in secunda collectione, sub hoc titulo cap. 1. nulli tamen exprimitur cui rescribat Pontifex: & ex prioribus hujus textus verbis deduci videtur, in præfenti referri partem Decretalis, cujus principium alibi extat: verba autem in præfenti transcripta reperiuntur apud Burchardum lib. 17. cap. 59. & citantur ex Concilio Parisiensi, can. 5. & in Penitentiali Romano titulo 1. cap. 30. ita habetur: Invenisti infantem tuum juxta te oppressum, ubi tu, & vir tuus simul in lecto jacuistis, & non apparuit utrum à Patre, seu à te suffocatus esset, non debetis securi esse, nec esse sine penitentia: sed tamen in his magna consideratio debet esse pietatis, ubi nulla mala voluntas fuit, sed propria mors: tamen propter negligentiam, quadraginta dies debetis penite-

re. Si autem vos non latet interfectores esse infantis, non voluntate, sed negligentia, tres annos penitere debetis, unum ex his in pane & aqua, & tempore penitendi ab omni luxuria vos custodire debetis. Ideoque existimo verba in præfenti relata Alexandrum accepisse ex dicto can. 5. Concilii Parisiensi.

b Ancyritano.] Apud Burchardum legitur Ancyrano, & verè, licet Concilium hoc à Gratiano appelletur Ancyritanum, ab aliis Anquiranum; sed verè appellandum est Ancyranum. Ancyra enim est Civitas Orientis, in Provincia Gallaciæ; Diocæseos modò Assianæ, modò Ponticæ, ubi Imperatores Orientis sæpè constitisse apparet ex subscriptionibus legis quisquis, Cod. ad leg. Jul. majest. legis 8. Cod. Theodos. quorum appel. non recip. legis 76. de Decur. eod. Cod. legis finalis de præditi Senator. eod. Cod. legis 1. eod. Cod.

ne quis in palat. maneat. l. 18. eod. Cod. de Palatinis sacr. largit. Immo urbem illam in deliciis Eutropio fuisse, qui ipse in deliciis Arcadio fuerat, testis est Claudianus lib. 2. in Eutrop.

Ad muros Ancyra tuos auctore reperto
Eutropio, pelagi ne tedi a longa subiret,
Sed vaga lascivis fluere discursibus aras.

Notavit I. Godofredus in opusc. ad dictam legem quisquis. cap. 3. num. 2. Ibi celebrata fuit Synodus Ancyrana temporibus Sylvestri, anno 314. ut vult Baronius eod. ann. seu ut credit Bucherus lib. 10. Belgii. Roman. cap. 13. anno 358. In qua Synodo canone 21. de mulieribus quæ partus suos necant, cavetur: De mulieribus, quæ fornicantur. Et partus suos necant: sed & de his qui agunt secum, ut utero conceptus excutatur, antiqua quidem definitio est, utque ad exitum vite eas ab Ecclesia removeri. Humanitas autem nunc desinitur, ut eis decem annorum tempus tribuatur. Qui canon repetitus extat in Concil. Mogunt. sub Rabano can. 21.

3. c. Pane, & aqua.) Quam pœnitentiam carinam veteres Ecclesiæ patres appellarunt, ut probavi in c. 2. de spons. duor. c. accusasti, de accusat. Aliquando in præfenti casu pœnitentia alia imponitur parentibus, ut probatur in cap. 7. de pœnit. Et remiss. Et pœnitentiam injungendam esse tanquam pro homicidio non sponte admisso, cavetur in Concil. Tribur. can. 53. ibi: Si quis filium suum (quod absit) non sponte, sed casu contingente occiderit, secundum homicidia non sponte commissa pœniteat. Et in can. 37. non dissimilis casus filii occisi per incuriam matris ita deciditur. Si qua mulier, ut sæpe contingit, infantem proprium prope ignem collocaverit, & alius qui caldarium super ipsum ignem pependerit, & aquam infuderit, atque aqua ipsa per ignem fervens egreditur, & infanti superfunditur, & propterea mortuus agitur: mater infantis propter negligentiam iudicio sacerdotum pœniteat: & homo, qui caldarium pependit, securus permaneat. Simili modo de cæteris similibus, quæ sæpe diversè solent evenire, & iudicamus, & esse volumus. Et lib. 4. Capitul. Caroli, cap. 297. ac in canonibus Ilaaci Lingon. Episc. tit. 2. c. 14. ita legitur: Mulier quæ dormiens filium suum oppresserit, & mortuus fuerit, sex annis pœniteat: vir ejus si in domo fuit, quatuor; si verò in uolito, simili modo pœniteat, duos in pane & aqua, reliquos quatuor secundum quod sacerdos viderit, abstinentiam imponat ciborum. Vormat, tempore Hadriani II. Mulieres quæ ante temporis plenitudinem conceptos utero infantes voluntate excutunt, ut homicida procul dubio judicande sunt; illa verò quæ dormiendo filios suffocare videntur, leviter de his judicare oportet, quia volentes, & non sentiendo ad hunc devolutæ sunt casum.

4. COMMENTARIUM.

In his tribus decisionibus agitur de Patribus, qui filios suos voluntate aut casu occiderunt: nulla verò sub hoc titulo extat constitutio de filiis parricidis, parentum fata propterantibus; quia fortè Ecclesiæ Patribus visum fuit de parentum cæde tacendum: quo consilio eam Solon in suis legibus præterit, velut scelus incredibile, & ultra audaciam positum, ne vindicando offenderet committi posse, ut ait Seneca lib. 1. de clementia, & ante eum notavit Cicero pro Roscio Amerino. Apud Romanos verò, cum hoc delictum non insolitum esset, vindicari cœpit variis pœnis, le-

D. D. Gonzal. in Decretal. Tom. V.

gibus Cornelia de ficiariis, & Pompeja de parricidiis, quas eruditè exposuerunt, & illustrarunt perdocti viri, Academiæ nostræ decus D. Ioannes de Solorzano & D. Ioannes Ramos in opuscul. ad leg. Pompejam de parricid. ex exteris Lelius Mancinus lib. 1. de trip. juris collat. cap. 38. Vasconcellos lib. 3. respons. cap. 6. Ant. Matthæus de crimin. titul. de lege Pompeja, & alii criminalistæ. Arnifeus lib. 1. de repub. cap. 4. sect. 1. Savarus ad Sison lib. 4. epist. 23. Baronius in marty. die 2. April. ad quam legem Pomp. spectant lex 11. §. 1. de his qui noiant. infam. lex Strichus, ff. de pœnis. Tantum ergo in præfenti agendum est de parentibus contra votum naturæ filiorum fata propterantibus, & de pœnis quibus ex utroque jure ob filicidium afficiuntur.

Et ut de patribus filios occidentibus prius agamus, sciendum est inter alia patriæ potestatis jura, quæ integris libris congefferunt, & illustrarunt Paschal. de viribus patriæ potest. Acacius Ripol. de privil. parent. Aconius Clemens in tract. de patriæ potest. Forcatul. in neciom. dialog. 15. Arias Pinel. in rubric. de bonis matern. 2. part. Oroz. lib. 5. de apicibus jur. cap. 13. Ofualdus lib. 2. Donel. cap. 25. illud maximum fuisse, ut parentes vitæ, necisque potestatem in liberos haberent; quod jus lege Regia inductum, ut refert, Halicarnasseus lib. 2. pag. 97. & 98. & testatur Papinianus lib. singul. de adulteriis, apud Petrum Pitheum in collat. legum Mosaic. tit. 4. ibi: Cum patri lex Regia dederit in filiam vitæ necisque potestatem: moribus receptum, testantibus Ulpiano in l. 8. ff. de his qui sunt sui, Constantino in l. 2. C. Theodof. de liberali causa; tandem in 12. Tabulis approbatum, & repetitum fuit in tabul. 4. de patrio jure, illis verbis. En do liberis justis jus vitæ, necis, venundandique potestas ei esto. Hujus veteris juris vestigia extant in libris Pandectarum in l. in suis 11. ff. de liber. & posthum. l. pater 20. ff. ad leg. jul. de adult. l. final. C. de patriæ potest. l. 2. C. Theodof. de liber. causa, & innuitur in l. 1. ff. ad leg. Pompejam, juncto Cujacio lib. 5. observ. cap. 17. & ad titul. C. de patriæ potest. & satis jus illud expressit Petronius in epigram. post satyr.

Et pater es dictus patriæ dignissimus, juli:

Quique tibi vitam longam abstulit, est quoque dictus

Ipse pater patriæ. Dic Phœbus adhareat utrique
Virique: hoc patris est vitam dare, patris & hoc est

Romani, si quam potuit dare, demero vitam
Posse etiam navis: vitam dedit alter, at alter
Vitam adimit: patriæ pater est sic dictus uterque.

Illustrant ultra supra laudatos, Samuel petitus ad jus Atticum lib. 2. tit. 4. Balduinus ad leges Romuli cap. 17. Arnifeus dict. cap. 3. sect. 2. per totam, Gentilis de bonis matern. cap. 2. Narbona de atate ad actus humanos, anno 1. quest. 8. & anno 3. q. 2. Petrus Gregor lib. 12. syntag. cap. 8. Fortnerius lib. 2. rer. quotid. cap. 1. & 3. & in l. 135. ff. de V. S. Hunnius lib. 1. variar. tract. 2. quest. 15. & in encyclop. 1. p. tit. 10. Avendanno de metu lib. 2. cap. 1. Wisembeck disp. 6. thesi 9. Et in hac parte observandi sunt textus in l. 3. §. videri ff. de bonis eorum qui sibi mortem, l. 2. ff. ad leg. Cornel. de ficiariis, l. 1. §. 1. ff. de obsequiis, l. Divus 5. ff. ad leg. Pompejam, l. hos accusare, §. 4. ff. de accusat. juncta l. 7. ff. de capite minut. l. minime 35. ff. de relig. juncta l. ult. de justis. & jur. adhibitis Durantio

5.
De Patriæ fili-
um occi-
dente.

rio *lib. 2. variar. cap. 2.* Forner. *lib. 2. ver. quotid.* cap. 16. *l. Divus 15 ff. de panis, junctal. penult. ff. ad leg. Corn. l. liberorum 1. §. final. ff. de his qui notant infam.* Nec desunt exempla parentum, qui hac facultate usi fuerunt. Plura referunt Ravilius Textorius *lib. 4. officina, cap. 4.* Solorzanus *de parricid. cap. 7.* D. Joannes Ramos *de pœna de parricid. lib. 8. fol. 486.* Nectantum jus hoc concessum fuit patribus in filios naturales, verum & in adoptivos, ut constat ex epigrammate Petronii supra relato. Unde cum Aulus Gellius *lib. 5. noct. Attic. cap. 1.* tradit formam adrogationis, ait: *Adrogatio autem dicta, quia genus hoc in alienam familiam transit per populi rogationem fit. Ejus rogationis verba hæc sunt: Velius, jubeatis, uti L. Valerius Lucio Titto tam jure, quam lege filius sit, quam si ex eo patre matreque filius natus esset, utique ei vita, necisque in eum potestas sit.* Cicero in oratione pro domo sua, ibi: *Credo enim, quamquam in illa adoptione legitime factum est, nihil tamen ne esse interrogatum, auctor ne esses, ut in te P. Fonteius vita, necisque potestatem haberet, ut in filio.* Romulus autem non omnes filios permittit æqualiter occidere; nam triennio minores impune parentes non occidebant, quia in tam tenera ætate nulla justa necis causa dari poterat, quæ ipsius morte ulcisci mereretur, ut ajebat Ovidius.

Quid puer admittit tam paucis editis horis?

Quo læsti facti vix bene natus avum?

Illustrant Narbona *de ætate ad ætus humanos, anno 3. quæst. 2.* nisi essent monstruosi, aut deformes, quos non solum pater occidere poterat, verum & citò necare cogebatur, *ex l. 12. Tabul. dict. tabul. 4. ibi. Pater insignem ad deformitatem puerum citò necato.* Et similem legem refert Aristot. *lib. 7. polit. cap. 16.* Facit Quintus Curtius *lib. 9. ibi: Si quos segnes, aut aliqua parte inutiles noxaverunt, necare jubent.* Talia enim monstra liberi non sunt, *l. non sunt, 14. ff. de statu hominum, l. quod dicitur 12. §. 1. ff. de liber. & posthum. l. ostensum 58. ff. de V. S. de quarum conciliatione cum lege quaerit. 135. ff. de V. S. videndi sunt Luna, & Arellanus *lib. 2. de rationis Imperio, cap. 5.* Baldinus *ad l. Romuli, cap. 18.* Olano *lib. 3. Paralip. cap. 3.* Hunnius *ad Treutl. volum. 1. D. Joseph, Retes lib. 1. opuscul. Torreblanca lib. 5. de jure spirit. cap. 8.* Meril. *lib. 1. observ. cap. 33.**

6. Sed cum patria potestas in pietate debeat, non in atrocitate consistere, teste Marciano in *l. Divus, ff. ad leg. Pompeiam, l. final. ff. si quis à parente, l. 3. C. de patria potest.* adempta fuit Patribus prædicta potestas: & licet emendatio jure patriæ potestatis illi permittatur, atrox tamen animadversio, quæ nec dominis in servos permittitur, patribus denegatur, *l. 3. C. de patria potest. l. unic. C. de his, qui patres, aut filios occiderunt. l. unic. C. de emend. propinquorum, l. 8. & 9. titul. 8. partit. 6.* immò si filius protervus, contumaxque sit, debet eum puniendum judici

trudere, ut lege veteri cautum legimus, *cap. 29. Deuteron. & jure civili receptum, l. milites, §. de sertorem, ff. de remissis. l. nec 9. §. 3. ff. de officio Proconsul. l. 1. in princip. §. 2. ff. de obsequiis, l. propter 14. C. de his qui accusare, lib. 10. Basilic. tit. 33. l. 2. ff. ad leg. Cornel. de sicariis, quam exposui in *cap. 1. de causâ possess.* Illustrant latè Solorzanus *de parricidiis cap. 8.* D. Joannes Ramos *dist. lib. 8. per totum.* Unde prædicta facultate patribus ademptâ ceperunt ob filicidium puniti ordinariâ homicidii pœnâ usque ad tempora Constantini, qui extraordinariam equulei pœnam statuit, ita ut parricidii crimen ex lege Pompeja etiam ad ascendentes filios, aut nepotes occidentes protraheretur, *l. unic. C. de his qui patres aut filios occid. l. unic. C. Theodos. de parricid. quam Constantini sanctionem firmavit Justin. in §. alia, Instit. de public. judic.* Alfonso noster in *l. 12. titul. 8. partit. 7. latè illustrant D. Joannes Ramos *dist. lib. 8. Solorzanus de parricid. cap. 12.***

Circa matrem, & avum maternum certum omnino tempore fuit, nunquam illis jus vitæ, ac necis in filiis fuisse, *l. illud 4. §. 2. ff. de honor. possess. contra tre. tabul. l. nulla 13. ff. de suis & legit. hered. l. si pater 11. un. §. 1. l. Divus 15. §. matri, & §. idem 5. ff. ad leg. cident. Cornel. de falsis;* ideoque mater filium occidens lege Pompeja de parricidiis tenetur, *l. 1. ff. ad leg. Pompejam, ibi: Sed si & mater filium, filiamve occiderit, ejus legis pœnâ afficitur: & avus, qui nepotem occiderit, pœnâ ejus legis tenetur.* Illustrant Solorzanus *de parricidiis cap. 7.* D. Joannes Ramos *de pœna parricidii lib. 7. per totum: & hujus delicti mentio fit in his tribus Decretalibus, & variis Conciliorum canonibus, quia frequentius evenire solet, ut matres filios interficiant; partim incuriâ, partim odio, partim ob luxuriam. Tædio enim est iis filios numerosos augere, cum non pro filiis habendis matrimonium, sed libidinis explendæ causâ contrahunt; ideo eas capitali pœnâ plecti voluit Recharedus, ut constat *ex can. 17. Concilii Tolet. 3.* Non solum autem mater, quæ filios suos interemit gladio, & vi, verum & quæ potionibus, & venenis, ac aliis pravis artibus necem filii procuravit, punitur, ut aborsum faciendo, *cap. consuluisti 2. quæst. 5. 6. Synod. Trul. can. 91. D. Basilii ad Amphilocho. can. 2.* juxta distinctionem fœtus animati, vel inanimati, quam dabimus in *cap. sicut §. infra, de homicid.* quibus in casibus mater pœnâ parricidii tenetur, *l. unic. C. de his qui parentes, vel filios.* Quare Minutius Felix in Octaviano hoc crimen parricidium dixit, *ibi: Sunt qua in ipsis visceribus originem futuri hominis extinguunt, parricidium faciunt antequam pariant.* Rectè ergo juxta hucusque tradita matribus, quæ filios occiderunt, pœnitentia imponitur; non tamen sacri Canones amplius progrediuntur, cum incrementum imperium Ecclesia habeat, ut ait Gregorius Nazianzenus in *epist. quadam ad Africanum.**